

ТАҚРИЗ

ба автореферати Шарипова Фотима Абдуфаттоевна дар мавзӯи “Рушди салоҳиятнокии омӯзгорони ояндаи математика тавассути ҳамгирии фанҳо (дар мисоли фанҳои математика ва физика)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.01 – Назария ва методикаи фанҳои дақиқ)

Рисолаи диссертатсионӣ, ки ба ташаккули салоҳиятнокии омӯзгорони ояндаи математика тавассути ҳамгирии фанҳо нигаронида шудааст, дар соҳаи педагогика ва методикаи таълим саҳми арзанда дорад. Муаллифи диссертатсия масъалаи муҳимро, ки ба баланд бардоштани сифати омодагии омӯзгорони оянда дар самти таълими математика алоқамандандӣ дорад, хеле саҳеҳ таҳқиқ намудааст.

Яке аз бартариҳои асосии таҳқиқот ин таҳлили амиқи масъалаҳои таълими математика ва физика мебошад. Муаллиф на танҳо ҷанбаҳои назариявии ин масъаларо таҳлил намудааст, балки воситаҳо ва равишҳои амалиро низ дар таҳқиқоти худ мавриди бозбинӣ ва таҳлил қарор додааст. Хусусан, интиҳоби фанҳои математика ва физика дар шароити имрӯзаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки тавҷӯҳ ба илмҳои дақиқ хеле зиёд аст, мубрамияти рисолаи диссертатсиониро нишон медиҳад.

Муаллиф моҳирона нишон додааст, ки ҳамгирии ин фанҳо чӣ гуна метавонад ба рушди доираи васеи салоҳиятҳо, аз қабili тафаккури интиқодӣ, ҳалли мушкилот ва тафаккури эҷодӣ дар омӯзгорони оянда мусоидат кунад.

Омӯзгор бояд ба навоарӣ ва шакли ғайримуқаррари баргузори даре кӯшиш намояд ва бо ин равиш дар таълимгирандагон малакаҳои мустақилона азхуд намудани донишро тарбия намояд, қобилияти муташаккилии шахсӣ бидуни маҷбуран бор кардани ин ё он ҳанҷор ташаккул диҳад, ба таълимгирандагон имконият диҳад, ки сатҳи азхудкунии мавадро мустақилона худашон интиҳоб намоянд.

Айни замон муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ на танҳо ба мутахассиси таҳассусдоре ниёз дорад, ки бо усулҳо ва малакаҳои татбиқи онҳо ошно бошад, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба мутахассисоне ниёз дорад, ки ба дархостҳо ва талаботҳои зудтағйирёбандаи босуръат ва ба таври кофӣ посух диҳанд, ба шароити мавҷудаи корӣ мутобиқ шаванд, ба ҳолатҳои гуногуни тарбиявӣ, ки ба ҳалли масъалаҳои, ки дар амалияи педагогӣ, раванди таълиму тарбия ба вучуд меоянд, баҳои муносиб медиҳанд.

Салоҳияти касбии омӯзгори ояндаи математика – ин маҳорати бомуваффақият амал намудан дар заминаи таҷрибаи амалӣ, малака ва дониш дар ҳалли масоилу мушкилоти касбӣ мебошад. Ба вучуд омадани равиши

салоҳиятнок - як қонуниятии муқаррарии рушди низоми маориф аст, ки аз ҷустуҷӯи роҳҳои ба ҳам омадани он ба ниёзҳои бомаром инкишофёбандаи ҷомеа мебошад. Равиши зикршуда ба концепсияи салоҳиятҳо асос ёфтааст, ки дар фазои таҳсилоти муосир ба он ҳамчун асоси дар донишомӯзон дар баробари дониш ташаккул ёфтани қобилияти ҳалли муҳимтарин масоили амалӣ ва тарбияи шахсият дар маҷмӯъ таваҷҷӯҳ ва аҳамияти зиёд дода мешавад.

Дар осори педагогӣ, ки ба омодакунии касбии омӯзгор дар асоси равиши салоҳиятнок асос ёфтааст, салоҳиятнокии касбӣ муҳимтарин хусусияти омодагии назариявӣ амалии омӯзгор нисбати пешбурди фаъолияти педагогӣ эътироф шуда, маҷмӯи салоҳиятҳои муайяно муаррифӣ менамояд.

Мушкilotи ташаккули салоҳиятнокии касбии омӯзгори ояндаи математика ҳамчун унсури инсонпарварона кардани таълими омӯзгорӣ дар замони муосир, бешакку шубҳа, мубраму ҳалталаб буда, аз талаботи воқеии ҷомеа нисбати омодакунии омӯзгорони ба рақобат тобовари соҳаи маориф, ки фаъолияти касбии худро дар шароити рушди технологияҳои олий босамар амалӣ мекунанд, вобаста аст.

Рисола аз муқаддима, ду боб, хулоса, рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Дар муқаддима мубрамияти муаммои таҳқиқшаванда асоснок гардида, объект, предмет, ҳадаф, фарзия, вазифаҳои он муайян шудаанд, асосҳои методологӣ, марҳалаҳо ва методҳои таҳқиқот таъйин шуда, навоарӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, боэътимодӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот, нуктаҳои барои дифоъ пешниҳодшаванда ифода ёфтаанд.

Дар боби якуми рисолаи номзадӣ таҳти унвони «Муносибатҳои назариявӣ нисбати ташаккули салоҳиятнокии касбии омӯзгорони ояндаи математика» доир ба асосҳои назариявии салоҳиятнокии касбии омӯзгори фанни математика тавассути ҳамгироии фанҳо барои тақмили салоҳиятҳои асосии омӯзгори фанни математика оварда шудааст.

Дар боби дуюми рисолаи номзадӣ “Таҳқиқи озмоишӣ ва арзёбии самаранокии методикаи таҳияшудаи ташаккули салоҳиятнокии касбии омӯзгорони ояндаи математика тавассути ҳамгироии фанҳо” ишора карда шуда, таҳлили хусусиятҳо ва моҳияти ташаккул ва рушди салоҳиятҳои касбии омӯзгорони ояндаи математика тавассути ҳамгироии фанҳо нишон дода шудааст, ки натиҷабархшии ташаккули он ба рушди ташаккули омӯзгори оянда вобаста мебошад.

Таҳқиқоти назариявӣ ва озмоиши аз ҷониби муаллиф анҷомдодашуда аз рӯи мавзӯи рисола, фарзияи ташаккулёфтаре тасдиқ намуд ва имкон дод, ки хулоса ва тавсияҳои зерин таҳия карда шаванд:

Рисолаи номзадӣ бо истифода аз тарзҳои тадқиқотӣ системаи маводи фактологиро таҳлил намуда, натиҷаҳои заруриро ба даст овардааст.

Маводи таҳқиқот муаллиф, ки дар 28 мақола ба чоп расонида шудааст ва аз онҳо 7 мақола дар маҷаллаҳои илмии тақризишавандаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дастури таълимӣ – методӣ дар мавзӯи “Физические основы понятия высшей математики и методика их изучения” руи чоп омадааст, мазмуну мӯҳтавои рисоларо нишон медиҳад.

Рисолаи номзиди Шарипова Фотима Абдуфаттоевна дар мавзӯи “Рушди салоҳиятнокии омӯзгорони ояндаи математика тавассути ҳамгироии фанҳо (дар мисоли фанҳои математика ва физика)” дар пояи илмӣ-назариявӣ таълиф гардида, дар маҷмӯъи кори пурраи ба анҷом расида ва ба аҳамияти илмӣ - амалӣ ҳисоб меёбад.

Бо вучуди ин дар рисола баъзе камбудҳои ҷузъӣ роҳ ёфтаанд, ки ислоҳи онҳо ба манфиат холи нест:

1. Дар рисолаи диссертатсионӣ баъзе хатоҳои имлоӣ ва грамматикӣ ба назар мерасанд.
2. Хуб мешуд, агар муаллифи диссертатсия ягон методи нави худро ҷиҳати тақмилиҳои донишҳои математикӣ ва физикии хонандагон пешниҳод менамуд.

Бояд қайд карда, ки камбудҳои ошкоршуда ба мазмуну мӯҳтаво ва аслияти рисола таъсир намерасонад ва арзиши илмии онро инкор намекунад.

Дар маҷмӯъи метавон қайд намуд, ки рисолаи номзиди Шарипова Ф.А. саҳми арзандаи худро дар соҳаи маориф ва илми ҚТ гузошта метавонад. Зеро тавсияҳои методии рисола ҳам барои муҳаққиқони соҳаи маориф ва ҳам омӯзгорон, ки мехоҳанд таҷрибаи таълимии худро тақмил диҳанд ва салоҳият дар таълими математикаро васеъ намоянд, муфид бошад.

Дар умум, метавон хулосабарорӣ намуд, ки автореферат фарогири ҳамаи қисматҳои муҳими диссертатсия буда, ба талаботи «Низомнома оид ба тартиб додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ» – и ҚОА – и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ номзиди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.01 - Назария ва методикаи фанҳои дақиқ) мебошад.

Тақриздиханда:

номзиди илмҳои техникӣ, дотсент,
мудири кафедраи информатикаи
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

И.М. Саидзода